

VEZNICI¹⁴²

1. Uvod

Naziv *veznik* višeznačan je jer označuje i vrstu riječi i sintaktičku jedinicu.¹⁴³ Prijedlozi i pokušaji da se naziv *veznik* upotrebljava samo u značenju vrste riječi, a da se za izraz koji ima vezničku funkciju upotrijebi koji drugi naziv, nisu do danas dali šire prihvaćen rezultat. U ovome se poglavlju nazivom *veznik* označuje sintaktička jedinica, a kad je riječ o vrsti riječi, to se posebno napominje.

U nekim se radovima i gramatikama za veznik (sintaktičku jedinicu) upotrebljava naziv *vezno sredstvo*. Iako je riječ o prihvatljivome nazivu koji razrješuje višeznačnost koju u nazivlju treba izbjegavati, nedostatak je toga naziva da njegova uporaba podrazumijeva i uporabu troriječnih ili četvorriječnih naziva, npr. *sastavno vezno sredstvo* / *vezno sredstvo sastavne rečenice*, koji su dijelom problematični zbog kršenja terminoloških načela davanja prednosti kraćemu nazivu te davanja prednosti potvrđenijemu nazivu. Sukob načela da treba izbjegavati višeznačnost u nazivlju i da se prednost daje bolje prihvaćenomu i kraćemu nazivu razrješuje se u bazi *Hrvatsko strukovno nazivlje – Struna*, u koju su uneseni podatci iz baze *Hrvatsko jezikoslovno nazivlje – Jena*¹⁴⁴, i to tako da se u značenju sintaktičke jedinice prednost daje nazivu *veznik* pred nazivom *vezno sredstvo* te se za to navode sljedeći razlozi: 1. višeznačnost se u pravilu razrješuje kontekstom, što dokazuje činjenica da se npr. i u engleskome u oba značenja upotrebljava naziv *conjunction*, 2. uporaba naziva *veznik* u značenju sintaktičke jedinice dobro je potvrđena u većini hrvatskih gramatika i jezikoslovnih radova te u praksi rijetko dovodi do zabune (jedina zabuna pojavljuje se u udžbenicima u kojima se govori o vezniku kao vrsti riječi, a navode primjeri višeriječnih jedinica poput *budući da, s obzirom na to da*); 3. naziv je kratak i od njega se jednostavno izvode

¹⁴² Ovo se poglavlje djelomično temelji na radu Hudeček 2021.

¹⁴³ O tome su pisali npr. Hudeček i Vukojević (2005.) te Hudeček i Mihaljević (2008., 2008a) upozoravajući na to da nije poželjna višeznačnost (ni homonimija) naziva u istome stručnom području. Silić i Pranjković (2005.) naziv *vezno sredstvo* upotrebljavaju kao zajednički naziv za rečenična i tekstna vezna sredstva, koja dalje nazivaju (*rečeničnim*) *veznim sredstvima* i *konektorima*. Međutim, kao i u ostalim priručnicima u kojima se pokušava dosljedno provesti terminološko razlikovanje tih dvaju pojmova, umjesto naziva *vezno sredstvo* govoreći o *veznim sredstvima* pojedinih vrsta rečenica upotrebljavaju i naziv *veznik*, npr. „U takvim rečenicama u službi *veznih sredstava* dolaze ove zamjenice i zamjениčki prilozi:...” (Silić i Pranjković 2005: 331), „Prethodnost (anteriornost) izražava se proizvedenim i neproizvedenim *veznicima*: ...” (isto, 336), „U takvim vremenskim rečenicama dolaze *veznici*: *otkad(a)...* *otkako...*” (isto, 337).

¹⁴⁴ Više o *Struni* vidi na <http://struna.ihj.hr/>, a više o projektu *Jena* vidi na stranicama projekta <https://jena.jezik.hr> i u Mihaljević, Hudeček, Jozić (ur.) 2023.

(također kraći) nazivi za veznike pojedinih vrsta rečenica. Od njega se može tvoriti i pridjev *veznički*.

U specifičnim kontekstima u kojima je potrebno naglasiti da je riječ o sintaktičkoj jedinici mogu se upotrijebiti nazivi *veznik nezavisnosloženih rečenica* i *veznik zavisnosloženih rečenica*, a također i internacionalizmi *koordinator* i *subordinator*.¹⁴⁵

Veznici nezavisnosloženih rečenica u načelu su veznici po vrsti riječi, dok jednorječni veznici zavisnosloženih rečenica pripadaju različitim vrstama riječi (veznicima, česticama, zamjenicama, priložima). Dvorječni i višerječni veznici čvrstoga unutarnjeg ustrojstva i visokoga stupnja leksikalizacije – npr. *budući da*, *zato što* nazivaju se *složeni veznici*, a dvorječni i višerječni veznici koje čini veznik s modifikatorom¹⁴⁶ (*ali ipak*, *još dok*) ili zamjeničkim prilogom (*ali onda*, *dotle dok*) te oni s punoznačnom sastavnicom (*s obzirom na to da*, *zahvaljujući tomu što*) nazivaju se *vezničke skupine*.¹⁴⁷ Vrsta su složenih veznika zavisnosloženih rečenica i suodnosni veznici (korelatori), čiji se jedan dio nalazi u osnovnoj, a drugi u zavisnoj surečenici. U ovome će se radu dati pregled obrade riječi koje su po svojoj vrsti veznici, ali i riječi koje imaju vezničku, koordinatorsku ili subordinatorsku funkciju, a koje nisu veznici po vrsti riječi, složenih veznika, uključujući suodnosne veznike, te vezničkih skupina u *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku*.

2. Obrada veznika u jednojezičnim rječnicima

U hrvatskim suvremenim jednojezičnim rječnicima veoma se nedosljedno kao natuknice donose jednorječni veznici koji su veznici i po vrsti riječi, a veznicima koji pripadaju riječima drugih vrsta nedosljedno se spominje veznička funkcija. Višerječni se veznici u njima u načelu ne spominju i ne obrađuju. Na to upozorava i Vukojević (1998: 383): „Složeni veznički izrazi morali bi biti zabilježeni u rječnicima kao cjeloviti izrazi, a ne da se njihovo značenje rekonstruira iz značenja njihovih sastavnih dijelova...” U istome radu Vukojević upozorava na nedosljednost obrade veznika u Anićevu rječniku (1998: 386–387). Ta se nedosljednost primjećuje i u nekim drugim

¹⁴⁵ U literaturi se upotrebljavaju i nazivi *konjunkt* i *subjunkt*. Prednost dajemo nazivima *koordinator* i *subordinator* zbog toga što ti nazivi jasnije upućuju na to o kakvoj je vrsti veznoga sredstva riječ, u izravnoj su tvorbenoj vezi s nazivima *koordinacija*, *subordinacija*, *koordinacijska rečenica*, *subordinacijska rečenica* (nazivima *koordinacijska rečenica* i *subordinacijska rečenica* daje se u *Jeni* prednost pred nazivima *koordinirana rečenica* i *subordinirana rečenica*; naime, u koordinacijskoj rečenici koordinirane su surečenice, a u subordinacijskoj rečenici zavisna je surečenica subordinirana glavnoj te nazivi *koordinirana rečenica* i *subordinirana rečenica* ne upućuju valjano na to o kakvoj je rečenici riječ, vidi Hudeček i Mihaljević 2022.). Za uporabu naziva *koordinator* i *subordinator* zalaže se i Vukojević (2007.) te objašnjava zašto te nazive smatra prikladnijima od naziva *konjunkt* i *subjunkt*.

¹⁴⁶ Modifikator koji stoji uz subordinator modificira sadržaj zavisne surečenice; modifikator uz koordinator modificira koordinator jer on ne pripada nijednoj surečenici (Kovačević 1998: 248, prema Vukojević i Hudeček 2007: 285).

¹⁴⁷ Nazivi *veznik*, *veznik nezavisnosložene rečenice*, *veznik zavisnosložene rečenice*, *složeni veznik*, *suodnosni veznik* i *veznička skupina* upotrebljavaju su kako su definirani u Hudeček i Vukojević (2007: 285) te u *Bazi jezikoslovnoga nazivlja – Jeni*.

hrvatskim jednojezičnim rječnicima. U *Rječniku hrvatskoga jezika* urednika Jure Šonje donosi se npr. natuknica *da* označena kao veznik po vrsti riječi te deset definicija značenja koje se sve osim posljednje odnose na jednorječnu jedinicu. Samo se u desetome značenju napominje „u sprezi s *jer*, služi za navođenje tuđih riječi izričući i sumnju u istinitost navoda; navodno”. Na *Hrvatskome jezičnom portalu* također se tek iznimno spominju složeni subordinatori. U *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* objavljenomu 2012. godine uvode se (kao podnatuknice) i složeni veznici, primjerice uz veznik *da*: *da... i, budući da, kao da, mjesto/umjesto da, nego da, tako... da, takav... da, toliki... da* te česte vezničke skupine, osobito one s punoznačnom sastavnicom, te je tako taj rječnik prvi rječnik nakon Akademijina rječnika koji obradi suznačnih riječi općenito, pa tako i veznika, posvećuje veliku pozornost.¹⁴⁸ *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika* objavljen 2015. ima, kad je riječ o veznicima, rješenja slična onima u *Hrvatskomu školskom rječniku*. Ni u stranim rječnicima, pa ni mrežnim, najčešće se ne može rekonstruirati dosljedan model obrade veznika. I u hrvatskim i u stranim rječnicima veznici se često definiraju svojim sinonimima.¹⁴⁹

Otvoreno je pitanje imaju li funkcionalne riječi značenje (već naziv *suznačne riječi*, kojima u pravilu pripadaju, upućuje na to da nemaju svojega značenja) ili se u definiciji opisuje samo njihova funkcija. U vezi s donošenjem funkcionalnih riječi u rječnicima prisutno je i mišljenje da funkcionalne riječi ne bi trebalo donositi u rječniku jer pripadaju isključivo gramatici, npr. „It is customary in linguistics to distinguish open-class words (nouns, most adjectives, main verbs and adverbs) from closed-class grammatical words (pronouns, some adjectives or determiners (if this term is used), modal and auxiliary verbs, some adverbs and conjunctions). It has been argued that closed-class grammatical words should be described as part of the grammar system of a language and should not be included in dictionaries (see, e.g. Dixon 2010: 48).” (Weiner 2016: 225), ali i drukčije mišljenje, npr. : „Viele Nutzer(innen) ziehen ein Wörterbuch bei grammatischen Fragen heran, die z. B. bei der Produktion von Texten entstehen können. Dies gilt sowohl für Muttersprachler wie für Lerner des Deutschen als Fremdsprache.” Anette Klosa (2005: 277). Iako se posljednji navod ne odnosi izričito na funkcionalne riječi, i one su dio jezika koji pripada (i) gramatici. O prirodi veznikova značenja pišu Hudeček i Mihaljević (2008: 180): „Na pitanje imaju li te riječi vlastito značenje ili ga dobivaju iz ustrojstva ili skupine u kojemu / u kojoj se pojavljuju nemoguće je jednoznačno odgovoriti. Naime, ne može se dobro raspravljati o veznikovome značenju ako zajedno promatramo npr. i veznike *kako, gdje, kad*, tj. veznike koji su to samo po svojoj sintaktičkoj funkciji, i veznik *da*, koji je veznik i po vrsti riječi.”

Odnos prema donošenju i obradi funkcionalnih izraza u rječniku samo je dio općenitoga gledanja na odnos rječnika i gramatike. Opisujući rječnike za opće korisnike (dictionaries for general users, DGU), Béjoint (2016: 20) navodi: „Grammar informations and usage informations are minimal, because the users are supposed

¹⁴⁸ O obradi nepromjenjivih riječi u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* vidi u Hudeček i Mihaljević 2008. i 2008a, u *Predgovoru* tomu rječniku (2012: XX) te u Matas Ivanković 2018.

¹⁴⁹ Više o obradi veznika u rječnicima vidi u Hudeček 1994. i 2021. te Vukojević 1998.

to master the rules of their native language.”, međutim, uvid u mnoge rječnike pokazuje da to nije tako. Ta se činjenica možda odnosi na tiskane, ali ne i na mrežne rječnike jer njihova hipertekstnost omogućuje donošenje gramatičkih informacija bez opterećivanja korisnika.¹⁵⁰ Upravo mrežna leksikografija aktualizira pitanje odnosa gramatike i rječnika te aktualnima čini mnoge prijedloge za dopunjavanje leksikografske obrade gramatičkim, pa tako i sintaktičkim podacima, o čemu piše npr. Jernej (1998.).¹⁵¹

3. Obrada veznika u *Mrežniku*

U *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku* obrađuju se i jednorječni (bez obzira na to jesu li veznici po vrsti riječi) i višerječni veznici (složeni veznici, uključujući suodnosne veznike, te vezničke skupine), a o načelima njihova donošenja te obrade bit će riječi dalje u ovome radu. Prije početka obrade veznika u *Mrežniku* trebalo je, kako bi se osigurala dosljednost obrade, odgovoriti na sljedeća pitanja:

1. Kako definirati veznik i kako opisati njegovu sintaktičku funkciju (osobito onih veznika koji nisu veznici po vrsti riječi)?
2. Kako i pod kojom natuknicom uvesti složeni veznik ili vezničku skupinu (te, također, kako opisati njihovu sintaktičku funkciju)?
3. Imaju li veznici značenje i mogu li ulaziti u sinonimne odnose?
4. Koliko je i kojih sintaktičkih podataka o vezniku potrebno donijeti u općemu rječniku?

Trebalo je, dakle, uspostaviti tipske definicije veznika, odlučiti o tome što (ako uopće išta) navesti u kolokacijskome bloku, što u rubrici *Sinonim(i)*: – u vezi s tim zauzeti gledište i o tome postoji li veznička sinonimija¹⁵², koje podatke donositi u normativnoj i uporabnoj napomeni, koje vanjske i unutrašnje poveznice uvesti u rječničkome članku u kojemu se obrađuje veznik itd. Odgovori na ta pitanja nalaze se u točkama 4.1. – 4.8. ovoga poglavlja.

Na četvrto pitanje (*Koliko je i kojih sintaktičkih podataka o vezniku potrebno donijeti u općemu rječniku?*) možemo odmah i općenito odgovoriti: količina i vrsta podataka o funkcionalnim jedinicama općenito koje daje općejezični rječnik trebala bi okvirno odgovarati količini i vrsti podataka koje donose srednjoškolski udžbenici i priručnici.

¹⁵⁰ Da se ta teza može problematizirati pokazuje velika većina suvremenih mrežnih rječnika. Spomenimo samo bogatu gramatičku (morfološku, tvorbenu i sintaktičku) obradu u rječniku *lexiko* izrađenu u Leibnitz-Institut für Deutsche Sprache te u *Slovaru slovenskega knjižnega jezika* dostupnomu na portalu *Fran* Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša na adresi <https://fran.si/>.

¹⁵¹ „U velikim rječnicima svjetskih jezika (francuskom, njemačkom, talijanskom) sintaksa je obično prisutna samo posredno, u frazeološkoj i rečeničnoj egzemplifikaciji. Nedostaje, za sada, metodička obrada pitanja rekcija (glagolskih, imeničkih, pridjevskih) kao i metodički kolokacijski raspored funkcionalnih jedinica – ovo posljednje, razumljivo, samo kod visokofrekventnih i semantički bogato obrađenih riječi svakidašnjeg govora, a te su riječi relativno malobrojne.” (Jernej 1998: 221). Usp. i Katičić 1994.

¹⁵² Opširnije u Hudeček i Mihaljević 2007.

Stoga su nam i oni bili dragocjen pokazatelj pri sastavljanju početnoga popisa veznika te pri donošenju odluka o količini i vrsti podataka o vezniku. Takav je pristup doveo i do potrebe pokretanja izrade baze veznika, mrežnoga izvora koji bi zainteresiranome korisniku omogućivao dobivanje opširnijih podataka o pojedinome vezniku (više o *bazi veznika* vidi u poglavlju *Baza veznika*).

Veznici se u *Mrežniku* donose i obrađuju:

- u rječničkome članku kojemu je riječ koja je veznik po vrsti riječi natuknica
- pod značenjem riječi koje druge vrste koja može imati i vezničku funkciju (uz napomenu o toj funkciji)
- u podnatuknici uz nosivi veznik (složeni veznici i vezničke skupine bez punoznačne sastavnice)
- u podnatuknici uz punoznačnu riječ koja je sastavnica složenoga veznika.

3.1. Obrada veznika koje su veznici po vrsti riječi

Veznici koji su veznici po vrsti riječi obrađuju se u samostalnome rječničkome članku. Obradu takvih veznika pokazuje 1. primjer. Veznički članak ima temeljnu strukturu (naglašena natuknica, oznaka vrste riječi, definicija, primjeri, kolokacije, sinonimi/antonimi, vanjske poveznice), koja se po potrebi dopunjuje i ostalim elementima kao što su podnatuknica (u kojoj se donose složeni veznici), normativna te uporabna napomena.

1. primjer: Obrada veznika *ali*

ali vez.

Ali povezuje surećenice u suprotnoj rečenici kojom se izriče izrazita suprotnost: iznevjereno očekivanje ili neostvarena posljedica.

Autor teksta malo si je zakomplicirao život, ali sve je dobro prošlo.

Na treninzima im je uglavnom dobro parirao, ali utakmice su bile frustrirajuće.

Rastanak je bio tih, jednostavan, ali su srca krvarila.

Temperatura na vrhu bila je tek 1 stupanj iznad nule, ali zato nije bilo vjetra.

Ljudi često nailaze na različite prepreke u svom životu, ali baš tada postaju svjesni svoje snage.

U vezničkim skupinama: ali ipak, ali isto tako, ali (baš, još, tek, upravo, već) onda; ali (baš, tek, upravo, već) sada; ali (kad) ono; ali samo, ali (baš, upravo, samo) tada, ali (baš, upravo, samo) to, ali zato

SINONIM: no²

◦ Veznik *ali* u nekim je rečenicama zamjenjiv i veznicima *dok* i *dočim*.

Hrvatska školska gramatika: <http://gramatika.hr/pravilo/suprotne-recenice/86/#pravilo>

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika:

http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=ali&search_type=basic

3.2. Obrada jednorječnih veznika koji nisu veznici po vrsti riječi

Jednorječni veznici koji nisu veznici po vrsti riječi obrađuju se pod riječi čijoj vrsti pripadaju u kojemu od njezinih značenja uz ogradu (*u vezničkoj funkciji*).

Primjerice, zamjenica *koji* u vezničkoj funkciji uvodi se u rječničkome članku zamjenice *koji*. Dok upitna zamjenica može imati ostale funkcije osim vezničke, odnosna zamjenica drugih funkcija nema. Stoga se veznička funkcija posebno naznačuje uz upitnu zamjenicu napomenom (*upitna zamjenica, u vezničkoj funkciji*) u rubrici koja prethodi definiciji, a uz definicije koje se odnose na odnosnu zamjenicu nema te napomene jer je odnosnoj zamjenici, kao i riječima koje su veznici po svojoj vrsti, veznička funkcija jedina funkcija, vidi 2. primjer (izostavljena je obrada neodređene zamjenice, koja nema vezničku funkciju).

2. primjer: Dio obrade zamjenice *koji*

kòji zam. (G kòjèg(a), DL kòjèm(u), A kòji/kòjèg(a), I kòjim; ž. kòjā, s. kòjē)

1. (upitna zamjenica) Koji uvodi pitanje o nepoznatome u skupini od dvaju ili više članova.

Koji su razlozi da o tom šutite?

Koji su razlozi toj nejednakoj raširenosti virusa u biljnom carstvu?

2. (upitna zamjenica, u vezničkoj funkciji) Koji uvodi upitnu zavisnu surečenicu u subjektnoj rečenici.

Koji je uzrok ovim promjenama, još se ne zna pouzdano.

3. (upitna zamjenica, u vezničkoj funkciji) Koji uvodi upitnu zavisnu surečenicu u objektnoj rečenici.

Pitam se koje su Vam stručne i znanstvene referencije za to mjesto.

...

7. (odnosna zamjenica) Koji uvodi zavisnu surečenicu u subjektnoj rečenici.

Koji nemaju sposobnosti okorištavanja energijama, ne mogu nikad postati nastavljači kolektivnog i historijskog determiniranog nacionalnog zadatka.

Koji su bili nešto spekulativniji, ti su otkrivali publici što se u znanosti radi.

8. (odnosna zamjenica) Koji uvodi zavisnu surečenicu u objektnoj rečenici.

Koje ćemo mjerilo brzine upotrijebiti, ovisi o konkretnoj akciji.

Ne znam koja je to pjesma.

9. (odnosna zamjenica) Koji uvodi zavisnu surečenicu u atributnoj rečenici.

Bila su to individualna ostvarenja koja su tražila drukčije putove od ideološki zadanih.

10. (odnosna zamjenica u genitivu i dativu) Koji uvodi zavisnu surečenicu u atributnoj rečenici posvojnoga značenja.

Novi potpredsjednik Hrvatskog državnog sabora na čelu izaslanstva saborskoga Odbora za vanjske poslove u punome sastavu, kojemu je predsjednik, izabrao je za svoje prvo putovanje upravo glavni grad Slovenije.

SINONIM: čiji 5.

11. (odnosna zamjenica) Koji uvodi zavisnu surečenicu u predikatnoj rečenici.

Ti si koji jesi.

• Akuzativ zamjenice *koji* za neživo glasi *koji*, a za živo *kojega*. Pogrešno je umjesto akuzativa *koji* (*materijal koji ste dobili*) upotrebljavati akuzativ *kojega* (*materijal kojega ste dobili*). Taj akuzativ u standardnome jeziku treba upotrebljavati samo ako je riječ o čemu živome (*zaposlenik kojega dosad nisam poznavala*).

TVORENICE: gdjekoji, kojekakav, koješto, pokoji

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika:

http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=koji&search_type=basic

3.3. Obrada složenih veznika, vezničkih skupina i suodnosnih veznika

S obzirom na to da je natuknica u *Mrežniku* jednorječna, složeni se veznici, uključujući i suodnosne veznike, obrađuju kao podnatuknice u rječničkome članku nosive riječi, veznika (koji je veznik po vrsti riječi ili koji pripada kojoj drugoj vrsti riječi). Struktura dijela rječničkoga članka koji uvodi podnatuknica jednaka je strukturi rječničkoga članka koji uvodi natuknica. Podnatuknice u kojima se nalaze višerječni veznici nalaze se izravno pod natuknicom.

Tako su npr. podnatuknice koje se navode u rječničkome članku veznika *da* složeni subordinatori *budući da*, *kao da*, *mjesto da*, *nego da*, *tako da*, *umjesto da* te korelatori *da... i*, *tako... da*, *takav... da*, *toliki... da*, pod natuknicom *što* navode se kao podnatuknice složeni veznici *istom što*, *jedino što*, *nakon što*, *nego što*, *netom što*, *(ovako/onako/tako) što*, *samo što*, *stoga što*, *tek što*, *unatoč tomu što*, *usprkos tomu što*, *prije nego što*, *nakon što*, *zbog toga što*; vidi obradu složenoga veznika *tako da* i suodnosnoga veznika *tako... da* u 3. primjeru.

Vezničke skupine koje uključuju punoznačnu riječ obrađuju se pod tom riječi, npr. uz natuknicu *uvjet* donose se podnatuknice *pod uvjetom da* i *uz uvjet da*, uz natuknicu *obzir* podnatuknice *bez obzira na to što* i *s obzirom na to da*. Podatci o ostalim čestim vezničkim skupinama (osobito o onima koje uključuju modifikator) donose se u rubrici *Kolokacije*, vidi potpoglavlje 4.4. *Kolokacije*.

3. primjer: Obrada složenoga posljedičnog veznika *tako da* i suodnosnoga posljedičnog veznika *tako... da*, podnatuknica natuknice *da*

- **tako da**

Tako da uvodi zavisnu surečenicu u posljedičnoj rečenici.

Vrijeme je bilo vedro tako da smo sa svjetlosmeđeg, travnatog okruglog vrha (1014 m) imali odličan pogled.

Miris nije jako intenzivan tako da nas ne smeta.

SINONIM: tako te, v. pod *te*²

- **tako... da**

Tako... da uvodi zavisnu surečenicu u posljedičnoj rečenici u kojoj posljedica proizlazi iz načina odvijanja radnje izrečene u glavnoj surečenici.

Završitala sam tako jako da sam pomislila da mi netko čupa utrobu...

S godinama mu je zdravlje postalo tako loše da je 1852. otkazao profesuru.

SINONIM: tako... te, v. pod *te*²

4. Struktura vezničkoga članka

U ovome se poglavlju u potpoglavljima 4.1. – 4.8. opisuju osnovni elementi rječničkoga članka kojemu je natuknica veznik.

4.1. Gramatička ograda

Gramatička ograda stoji ispred definicije, prikazuje se u zagradama i odnosi na sintaktičke uvjete u kojima se veznik može ostvariti, npr. uz definiciju veznika *nego što*, podnatuknice natuknice *što*: (*uz obvezatan komparativ u glavnoj surečenici*) *Nego što uvodi poredbenu surečenicu u zavisnosloženoj rečenici.*

4.2. Definicija

Definicija funkcionalnih riječi zapravo je opis njihove funkcije (vidi i potpoglavlje 2.2.1. *Definicija* poglavlja *Čestice*). Kako bi se osigurala dosljednost u obradi, uspostavljeni su modeli definicije veznika nezavisnosloženih i veznika zavisnosloženih rečenica.

Veznici nezavisnosloženih rečenica definiraju se ovako (x = veznik koji se definira, y = vrsta složene rečenice):

x povezuje surečenice u y rečenici (kojom se...).

ili

x u y rečenici povezuje surečenice (koje su... / čije su radnje...).

Dio u zagradama neobvezan je i ostvaruje se samo kad za tim postoji potreba, npr.: *Ali povezuje surečenice u suprotnoj rečenici kojom se izriče izrazita suprotnost: iznevjereno očekivanje ili neostvarena posljedica.; Nego u suprotnoj rečenici povezuje surečenice koje ne mogu zamijeniti mjesta i od kojih je jedna jesna, a druga niječna.*

Veznici zavisnosloženih rečenica definiraju se ovako (x = veznik koji se definira, y = vrsta složene rečenice):

x uvodi zavisnu surečenicu u y rečenici (kojom se...).

Tako veznik *da* ima ove definicije:¹⁵³

1. Da uvodi zavisnu surečenicu u predikatnoj rečenici.
2. Da uvodi zavisnu surečenicu u subjektnoj rečenici.
3. Da uvodi zavisnu surečenicu u objektnoj rečenici.
4. Da uvodi zavisnu surečenicu u atributnoj rečenici.
5. Da uvodi zavisnu surečenicu u uzročnoj rečenici.
6. Da uvodi zavisnu surečenicu u namjernoj rečenici.
7. Da uvodi zavisnu surečenicu u nestvarnoj uvjetnoj rečenici.
8. Da uvodi zavisnu surečenicu u mogućoj dopusnoj rečenici.

¹⁵³ Pri uspostavi definicija bili smo svjesni moguće primjedbe da je pravilno govoriti o predikatnim, subjektnim, objektnim itd. surečenicama, a nije pravilno govoriti o predikatnim, subjektnim, objektnim rečenicama. Kako je *Mrežnik* opći rječnik namijenjen prosječnomu, srednjoškolski obrazovanome korisniku, i pri uspostavi tipskih definicija za veznike držali smo se načela da se definicije i funkcionalni opisi trebaju temeljiti na srednjoškolskome obrazovanju, a u hrvatskoj je gramatičkoj tradiciji uobičajeno govoriti o predikatnim, subjektnim, objektnim itd. rečenicama – tako je u svim hrvatskim tradicionalnim gramatikama i udžbenicima. S jezikoslovnoga bi gledišta točnije bilo govoriti o surečenicama određene vrste, a ne o rečenicama određene vrste, npr: *x uvodi y surečenicu* (x = veznik koji se definira, y = vrsta surečenice); npr. *Jer uvodi uzročnu surečenicu*. Takav se tip definicije primjenjuje u bazi veznika, vidi poglavlje *Baza veznika*.

Po istome se modelu definiraju i složeni veznici i vezničke skupine, npr. složeni subordinatori (uključujući korelatore) koji se navode pod natuknicom *da* definirani su prema modelu kojim je definiran složeni subordinator *budući da*: *Budući da uvodi zavisnu surečenicu u uzročnoj rečenici.* (usp. definiciju subordinatora *jer*: *Jer uvodi zavisnu surečenicu u uzročnoj rečenici*). Tom se temeljnom definicijom definiraju i ostale riječi s vezničkom funkcijom u uzročnim rečenicama, a distribucijska se i gramatička ograničenja donose u gramatičkoj ogradi ili normativnoj napomeni, npr. uz veznike *budući da* i *jer* stoji normativna napomena: „Složeni veznik *budući da* i veznik *jer* razlikuju se prema mjestu koje u hrvatskome standardnom jeziku zauzimaju u zavisnosloženoj uzročnoj rečenici. Složeni veznik *budući da* upotrebljava se kad je zavisna surečenica ispred glavne, a veznik *jer* kad je zavisna surečenica iza glavne. Stoga su u hrvatskome standardnom jeziku pogrešne rečenice *Nisu čuli cijelo predavanje budući da su zakasnili.*, *Jer voli čitati, često posuđuje knjige.* One u njemu trebaju glasiti *Budući da su zakasnili, nisu čuli cijelo predavanje.*, *Često posuđuje knjige jer voli čitati.* Ostali složeni veznici i vezničke skupine u uzročnim rečenicama nisu položajno ograničeni.”

4.3. Primjeri

Kao primjeri (vidi 1. i 2. primjer) odabiru se kraće rečenice, u pravilu dvočlane (dvije surečenice) strukture. Rečenice višočlane strukture, višestruko složene rečenice, svode se na dvočlanu strukturu kako bi korisniku rječnika primjer bio što jasniji. Nastoje se oprimeriti i neke tipične vezničke skupine s modifikatorima. Primjeri se uzimaju iz korpusa, ali po potrebi i iz drugih izvora.

4.4. Kolokacije

Najslabija su točka skica riječi male riječi, odnosno njihova skica nije informativna kao skice punoznačnih riječi (vidi i potpoglavlje 3. *Definicije usklika* poglavlja *Usklići*). Stoga smo pri isprobavanju skica riječi za hrvatski jezik imali niz zahtjeva za dopunom koji su se odnosili na male riječi (opširniji pregled u Hudeček i Mihaljević 2017., poglavlju *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* te poglavljima *Usklići* i *Čestice*). Zahtjevi za dopunjavanjem skica riječi, kad je o veznicima riječ, bili su vođeni potrebom jednostavnoga dobivanja podataka o višerječnim veznicima koji nisu suodnosni veznici te o modifikatorima veznika (u nezavisnosloženim rečenicama) odnosno modifikatorima surečenica koje veznik zavisnosloženih rečenica uvodi, a koji stoje uz njega. Nakon pokušaja sastavljanja skica riječi za hrvatski jezik usklađenih s tim zahtjevima zaključeno je da dobiveni rezultati nisu zadovoljavajući, dovoljno iscrpni ni pouzdani (ponajviše zbog nedovoljno preciznoga i točnoga označavanja jedinica u korpusu) te da je nužna provjera podataka s pomoću regularnih izraza¹⁵⁴. U dopunjenim skicama riječi za veznike dobiva se pregled prema sljedećim kategorijama: čestica iza veznika, prilog iza veznika, prijedlog iza veznika, veznik iza veznika, infinitiv iza veznika te prilog ispred veznika. Kategorije koje nisu obuhvaćene skicama riječi za

¹⁵⁴ O pretraživanju korpusa s pomoću regularnih izraza vidi u Matijević 2019.

potrebe se rječničke obrade i za potrebe baze veznika pretražuju s pomoću regularnih izraza. Tako se pretražuju i suodnosni veznici. Najsloženija je situacija sa skicama riječi onih veznika koji nisu veznici po vrsti riječi, koje je bilo moguće samo s pomoću regularnih izraza.

čestica-iza	prilog-iza	prijedlog-iza	veznik-iza	infinitiv	prilog-ispred
16.90	11.88	7.63	6.88	0.60	0.24
i + 23,381 11.99 ali i	ipak + 1,498 10.58 ali ipak	bez + 1,377 8.75 ali bez	i + 5,386 11.96 ali i	pokušati 24 6.96 ali pokušat ćemo	polako + 120 12.08 polako ali sigurno
ne + 10,234 10.60 ali ne i	samo + 1,547 10.17 ali samo	uz + 869 8.11 ali uz	ako + 1,273 10.50 ali ako	trebati 15 6.77 ali trebat će	sporo 14 9.08 sporo ali
ni + 1,787 9.93 ali ni	još + 1,411 9.80 ali još	unatoč + 129 7.28 ali unatoč tome	kako + 1,014 10.03 ali kako	nastojati 11 6.77 ali nastojat ćemo	polagano 9 8.92
sve + 294 7.77 ali sve	kad + 894 9.65 ali kad	pod + 313 7.16 ali pod uvjetom da	da + 5,351 9.93 ali da	mati 7 6.73 izdržati 9 6.68	

1. slika: Isječak skica riječi za veznik *ali*

Skice riječi i pretraživanje s pomoću regularnih izraza, uz provjeru većega broja potvrda veznika u konkordanciji, bili su temeljni za donošenje podataka u rubrici *Kolokacije*; u kojoj se uz veznike u pravilu daju podatci o modifikatorima koji modificiraju jednostavni ili složeni veznik (u nezavisnosloženoj rečenici) odnosno zavisnu surečenicu koju veznik uz koji stoji modifikator uvodi (u zavisnosloženoj rečenici, vidi 2. bilješku).

Za potrebe baze veznika sastavljaju su iscrpne tablice veznika s modifikatorima. U *Mrežnik* ulazi samo manji dio općih podataka u skladu s podatcima dobivenim iz korpusa.

U nastavku, vidi 1. tablicu, slijedi isječak iz tablice modifikatora uz subordinatore (popis modifikatora vremenskih surečenica s obzirom na to uz koji veznik stoje)¹⁵⁵, koja se slijedi i dopunjuje u bazi veznika te koja se konzultira pri unošenju podataka u *Mrežnik*, u koji, budući da je riječ o općejezičnomu rječniku namijenjenju općemu korisniku, ne ulaze svi podatci koji se nalaze u tablici, nego samo podatci koji se u pretraži korpusa pokazuju najčešćima.

U tablici se ne navode složeni vremenski veznici *bilo kad*, *dok god*, *dokle bilo*, *dokle god*, *istom pošto*, *istom što*, *jedva da*, *jedva što*, *kad bilo*, *kad god*, *netom što*, *poslije kako*, *poslije nego što*, *tek što*, koji se modificiraju samo intenzifikatorima *pa* (rjeđe *i*) i fokusatorom *i to*.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Pri donošenju vezničkih skupina (koje čini veznik / složeni veznik i modifikator) u bazi veznika koja se izrađuje usporedno s *Mrežnikom* i pri donošenju kolokacija u *Mrežniku* oslanjamo se na podatke prema Vukojević i Hudeček (2007.) te na podatke iz hrvatskih gramatika, koje provjeravamo i dopunjujemo u skladu s podatcima dobivenim iz korpusa.

¹⁵⁶ Vezničke skupine nastale modifikacijom koordinatora/subordinatora dalje se mogu modificirati, npr. veznička skupina *onda kad* može se dalje modificirati modifikatorima *barem*, *baš*, *čak i*, *i baš*, *i to*, *i*, *i to jednostavno*, *jedino*, *jednostavno*, *naprosto*, *osobito*, *pa čak i*, *pogotovo*, *posebice*, *posebno*, *prije*

1. tablica: Modifikatori uz jednostavne i složene subordinatore vremenskih rečenica

jednostavni veznici	modifikatori	složeni veznici i vezničke skupine	modifikatori
čim	i to, odmah	nakon što	odmah, tek, ubrzo, nakon svega što, posebno, tek, i to
dok	i to, jedino dotle, još, osobito, pogotovo, pogotovo dotle, samo, samo dotle, samo toliko, samo toliko dugo, sve, sve dotle, upravo; <i>u postpoziciji</i> : god	prije nego što	puno, pa, neposredno, čak i, još i, još, i to, znatno, mnogo
dokle	i to, ma, sve; <i>u postpoziciji</i> : god	prije no što	čak i, i to, daleko, gotovo, puno, upravo, mnogo
kad	barem, baš, i to, istom, jedino, napose, netom, pogotovo, posebno, samo, samo onda, svaki put, tek, tek onda, upravo, uvijek; <i>u postpoziciji</i> : god	bilu kad, dok god, dokle bilo, dokle god, istom pošto, istom što, jedva da, jedva što, kad bilo, kad god, netom što, poslije kako, poslije nego što, tek što	pa, i, i to
otkad(a)	baš, i to, osobito, pogotovo, posebno, sve, upravo	u vrijeme nakon što, za vrijeme dok, u vremenima kad, u doba kad	baš, pa, i, i to, upravo, točno
otkako	baš, osobito, pogotovo, posebno, sve, tek, upravo	u slučaju kad, u situaciji kad, u uvjetima kad, u trenutku dok, od trenutka kad, u času kad	baš, pa, i, i to, upravo, točno
pošto	i to, istom, poglavito, posebno, tek, ubrzo		
tada	još i, još, već i, već		

svega, prvenstveno, na prvome mjestu, u prvome redu, samo, svugdje, tek, točno, uglavnom, upravo, uvijek. Drugi stupanj modifikacije ne bilježimo u *Mrežniku*.

U 4. primjeru donosi se kolokacijska rubrika *U vezničkim skupinama*: u obradi veznika *nakon što*, u kojoj se navode najčešće vezničke skupine u kojima se nalazi veznik *nakon što*.

4. primjer: Obrada veznika *nakon što*

- **nakon što**

Nakon što uvodi vremensku surečenicu u zavisnosloženoj rečenici, izriče da se radnja zavisne surečenice zbiva neposredno prije radnje glavne surečenice.

Znanstvenik je dao tu izjavu nakon što su se u eksperimentu CERN-ovih znanstvenika neutrini pokazali bržima od svjetlosti...

Mlijeko nije nužni dio prehrane mačića nakon što on prestane sisati.

U vezničkim skupinama: odmah nakon što, tek nakon što, ubrzo nakon što, nakon svega što, posebno nakon što, tek nakon što, i to nakon što

Uz neke se veznike donose i druge kolokacije, npr. uz udvojeni veznik *ili...ili* u kolokacijskome bloku kolokacije se uvode izrazima *Uz prijedložne izraze*: i *Uz glagole*: te se uz prvi donose kolokacije *ili ispred čega ili iza čega, ili izvan čega ili unutar čega, ili početkom čega ili sredinom čega, ili početkom čega ili krajem čega, ili prije ili poslije, ili s(a) čim ili bez čega, ili sredinom čega ili krajem čega, ili uoči čega ili nakon čega*, a uz drugi kolokacije *ili dati ili uzeti, ili ostati ili otići, ili povećati ili smanjiti, ili prihvatiti ili odbaciti, ili prihvatiti ili odbiti*.

Osim u svojim rječničkim člancima (kad je riječ o veznicima koji su po vrsti riječi veznici) ili u rječničkim člancima riječi kojoj po vrsti veznik pripada, veznici se donose i u kolokacijskome bloku svojih modifikatora, npr. u rječničkome članku čestice *baš* donose se, među kolokacijama, u rubrici *U vezničkim skupinama*: podatci o tome u kojim se vezničkim skupinama čestica *baš* prema korpusnim potvrdama najčešće pojavljuje u funkciji modifikatora, npr. u kolokacijskoj rubrici *U vezničkim skupinama*: u rječničkome članku čestice *baš* navode se kolokacije *a baš onda, a baš sada, a baš to, i baš onda, i baš po tome, i baš prema tome, (i) baš radi toga, (i) baš stoga, (i) baš tada*, vidi i potpoglavlje 2.2.5. *Kolokacije* poglavlja *Čestice*.

4.5. Sinonimi

O problemu vezničke sinonimije postoje suprotstavljena mišljenja tijesno povezana s pitanjem o kojemu je već bilo riječi, imaju li oni značenje ili samo funkciju. Neki jezikoslovci smatraju da je „Sinonimiju moguće očitavati na svim jezičnim razinama koje kao svoju jedinicu imaju cjelovit jezični znak (i oblik i značenje)” (Stolac 2007: 242) te da „...nije točna tvrdnja da su svi veznici asemantični, tj. da imaju samo gramatičko značenje. Da veznici nemaju baš nikakva značenja, jamačno se ne bi ni upotrebljavali, jer se svi strukturni i smisaoni odnosi mogu izražavati i jukstapozicijski.” (Vukojević 1998: 384). Iako se u citiranim radovima ne dotiče problem sinonimije i antonimije veznika, iz navedenih je gledišta jasno da je moguće o njima govoriti. O sinonimiji i antonimiji veznika s iscrpnim prikazom kako joj se pristupa u hrvatskim jednojezičnim rječnicima pišu Hudeček i Mihaljević 2008. i u skladu sa

zaključcima navedenim u tome radu sinonimi (i, rijetko, antonimi) i primijenjenima pri obradi veznika u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika*, donose se i uz veznike u *Mrežniku*. U *Mrežniku* vezničku sinonimiju smatramo funkcionalnom, sintaktičkom sinonimijom.¹⁵⁷ koju bismo mogli definirati kao zamjenjivost bez promjene značenja i sintaktičkoga ustroja rečenice. To se odražava i u činjenici da se kao sinonimne povezuju jedinice koje pripadaju različitim vrstama riječi.

Osnovna su načela navođenja sinonima uz veznike:

1. pripadanje istim sintaktičkim razinama (npr. nezavisnosloženim i zavisnosloženim rečenicama).
2. zamjenjivost u rečenici bez promjene njezine sintaktičke strukture (ako su veznici zamjenjivi samo u određenim sintaktičkim uvjetima, to se navodi u napomeni u rječničkome članku, vidi 1. i 8. primjer) i koja ne krši distribucijska ograničenja (npr. vezniku *budući da* ne donosi se kao sinonim veznik *jer*, ali uz oba veznika stoji napomena o njihovu distribucijskome ograničenju)

U 5. primjeru donosi se uporabna napomena uz veznik *ako... i*, u kojoj se objašnjava u kojim je sintaktičkim uvjetima taj veznik u mogućoj dopusnoj rečenici zamjenjiv veznikom *kad... i*.

5. primjer: Obrada veznika *ako... i*

ako... i

1. Ako... i uvodi zavisnu surečenicu u stvarnoj dopusnoj rečenici.

Ako je i uspješan u tome, on je još uvijek u nepovoljnom položaju.

Ako sadimo prekasno, npr. u travnju, te ako je i vrijeme suho i toplo, moguće je da sadnja ne bude uspješna.

SINONIMI: bez obzira na to što v. pod što³, iako, mada, ¹makar, premda, usprkos tomu što v. pod što³, unatoč tomu što v. pod što³,

2. Ako... i uvodi zavisnu surečenicu u mogućoj dopusnoj rečenici.

Ako bih ga i naljutila, oprostio bi mi.

Ako su mu i sve lađe bile potonule, nitko ništa nije mogao primijetiti na njegovu licu.

SINONIM: kad... i, v. pod kad

◦ Veznik mogućih dopusnih rečenica *ako... i* zamjenjiv je veznikom *kad... i* samo kad je u zavisnoj surečenici kondicional.

4.6. Normativna napomena

U 6. primjeru nalazi se primjer normativne napomene koja se nalazi u jednome od značenja veznika *pošto*, u 7. primjeru normativne napomene uz veznik *jer*. Normativne se napomene koje se donose uz veznike najčešće preuzimaju s portala *Jezični savjetnik* i prilagođuju potrebama rječnika.

¹⁵⁷ Naziv kojemu se u *Bazi jezikoslovnoga nazivlja* – *Jeni* daje prednost pred pred nazivom *sintaktička sinonimija*.

6. primjer: Normativna napomena uz jedno od značenja veznika *pošto*

- Veznik *pošto* pogrešno je u hrvatskome standardnom jeziku upotrebljavati u uzročnome značenju. *Pošto* je u njemu veznik vremenskih rečenica koji označuje da se radnja zavisne surečenice zbiva prije radnje glavne rečenice: *Pošto je položila sve ispite, otišla je na ljetovanje*. U uzročnome značenju umjesto veznika *pošto* pravilno je upotrebljavati druge uzročne veznike (*budući da, jer, stoga što, zato što, zbog toga što* itd.). Umjesto *Nije otvorio vrata pošto nije čuo zvono*, *Pošto je bio jako zauzet, nije stigao kupiti mlijeko*, pravilno je *Nije otvorio vrata jer nije čuo zvono*, *Budući da je bio jako zauzet, nije stigao kupiti mlijeko*.

7. primjer: Normativna napomena uz veznik *jer*

- Složeni veznici *radi toga jer, stoga jer, zato jer, zbog toga jer* pleonastični su jer udvajaju uzročno značenje. Umjesto tih veznika dovoljno je u hrvatskome standardnom jeziku upotrebljavati samo uzročni veznik *jer*.

Normativne se napomene, odnosno smjernice koje pomažu korisniku pri dvojbi o ispravnoj uporabi neke riječi ili izraza u standardnome jeziku, donose u mnogim mrežnim rječnicima. One su korisniku nesumnjivo korisne, a kako u mrežnome rječniku prostor nije ograničen, uvodi ih sve više mrežnih rječnika. Primjerice, u mrežnome Merriam Websterovu rječniku nalazi se veoma iscrpno objašnjenje potencijalne korisničke dvojbe može li se veznik *because* naći na početku rečenice.¹⁵⁸

4.7. Uporabna napomena

U uporabnoj se napomeni uz veznik ili uz pojedino njegovo značenje donose različiti pragmatički podatci, vidi 5. primjer. Primjerice, uz veznik *ako* u uporabnoj se napomeni upozorava na to da su stvarne uvjetne rečenice česte u administrativnome stilu, uz veznik *no* na to da se često upotrebljava kao konektor, vidi. 8. primjer, uz veznike *da* i *kako* na to da kao veznici objektnih i subjektivnih rečenica imaju različitu stilsku vrijednost, vidi 9. primjer.

8. primjer: Uporabna napomena uz veznik *no*

- *No* se često upotrebljava u funkciji tekstnoga konektora: *Vrijeme je za spavanje. No mali plišani medo nije nimalo pospan.*; *To su bili ljudi, u užarenu revnost, predanost i dobru vjeru kojih nitko nije mogao sumnjati. No baš zato što su bili pravovjerni ljudi, bili su puni nepovjerenja prema sebi samima; sebe su cijenili tako malo.*

¹⁵⁸ „*Because* has been the subject of a number of quibbles relating to its grammar and usage. Two of the more common ones are the notion that a sentence should never begin with *because* and the idea that the phrase “the reason is because” is somehow improper. Although the construction appears to be more common in magazine and newspaper writing than in formal prose, beginning a sentence with *because* is both acceptable and widespread.” <https://www.merriam-webster.com/dictionary/because>

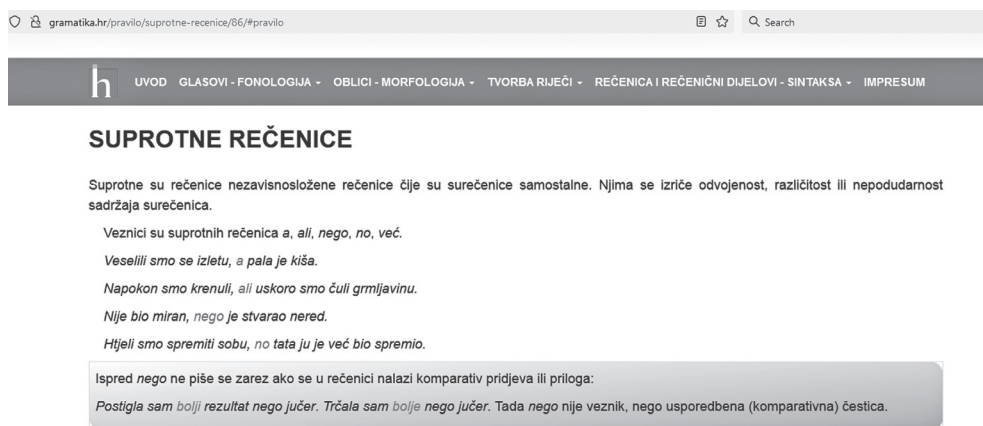
9. primjer: Uporabna napomena uz veznike *da* i *kako*

- Veznik *da* u mnogim se subjektivnim (*Priča se da je dobro.*) i objektivnim (*Čujem da je dobro.*) rečenicama može zamijeniti veznikom *kako*. Oni ipak imaju različitu stilsku vrijednost, pa je uporaba veznika *da* u takvim rečenicama stilski neutralna, a uporaba veznika *kako* pripada višem, biranijem stilu.

4.8. Povezivanje s vanjskim izvorima

Rječnički članci u kojima se obrađuju veznici povezuju se s vanjskim izvorima *Hrvatskom školskom gramatikom* i *Kolokacijskom bazom hrvatskoga jezika*. U planu je i povezivanje s bazom veznika, u kojoj su obrade sveobuhvatnije, iscrpnije i mnogo razvedenije nego u *Mrežniku*¹⁵⁹. Više o bazi veznika, koja se izrađuje u okviru projekta *Mrežnik*, vidi u poglavlju *Baza veznika*.

Veznici ili pojedina njihova značenja (opisi funkcije) povezuju se s *Hrvatskom školskom gramatikom* dostupnom na adresi gramatika.hr. Takvo povezivanje omogućuje korisniku da podatke o vezniku dopuni dodatnim gramatičkim informacijama o vrsti rečenica u kojoj se upotrebljava, vidi 2. sliku.

2. slika: Poglavlje o suprotnim rečenicama u *Školskoj gramatici hrvatskoga jezika* na koje vode poveznice koje se nalaze uz suprotne veznike

¹⁵⁹ „Monolingual dictionaries devote more time, money, and effort to the writing and editing definitions than to anything else, but this does not translate proportionally into commensurate user benefits. Studies of dictionary use (as summarized for example in Nesi 2013) have shown that the main uses of monolingual dictionaries are for quick and superficial checks on spelling and approximate primary meaning, rather than for more elaborate and carefully constructed linguistic information and subtle sense distinctions that are contained in most dictionary entries.” (Hanks 2016: 94).

5. Zaključak

Obradi svih funkcionalnih jedinica, pa tako i veznika, u *Mrežniku* je posvećena velika pozornost. Za potrebe obrade veznika dopunjene su skice riječi za hrvatski jezik te je tako obogaćen i alat koji pomaže u prikupljanju korpusnih podataka o veznicima za potrebe jezikoslovnih istraživanja općenito. U obradi veznika otvorilo se i nekoliko načelnih pitanja obrade funkcionalnih jedinica, među kojima je i pitanje rječničkoga metajezika koji mora biti precizan, a razumljiv korisniku rječnika, oblikovanja definicije koja kao i kod svih gramatičkih skupina koje se uključuju u rječnik mora biti modelna, uvođenja višerječnih veznika u rječnik, donošenja podataka o najčešćim modifikatorima, određivanja opsega i oblikovanja sadržaja normativnih i uporabnih (pragmatičkih) napomena, izbora i stvaranja mrežnih izvora s kojima se rječnički članci ili njihovi dijelovi u kojima se obrađuje veznik povezuju itd. Pozornost koja se u *Mrežniku* pridaje obradi veznika odražava činjenicu da se u njemu velika pozornost pridaje donošenju sintaktičkih podataka uopće (vidi i poglavlje *Glagoli – na primjeru psiholoških glagola i glagola odašiljanja zvuka*) te obradi funkcionalnih riječi.

Izvori i literatura

- Anić, Vladimir. 2006. *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Novi Liber. Zagreb.
- Béjoint, Henri. 2016. Dictionaries for general users. *The Oxford Handbook of Lexicography*. Ur. Durkin. P. Oxford University Press. Oxford. 7–25.
- Dictionary by Merriam-Webster. *merriam-webster.com* (pristupljeno 12. svibnja. 2023.).
- elexiko. <https://www.owid.de/docs/elex/start.jsp> (pristupljeno 12. svibnja 2023.).
- Fran. <https://fran.si/> (pristupljeno 12. svibnja 2023.).
- Hrvatski jezični portal. <http://hjp.znanje.hr/> (pristupljeno 22. svibnja. 2023.).
- Hudeček, Lana. 1994. Leksikografska obrada nepromjenjivih riječi. *Filologija* 22–23. 155–159.
- Hudeček, Lana. 2021. Obrada veznih sredstava u *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku*. *Riječki filološki dani 12*. Ur. Durić, Dejan; Morić Mohorovićić, Borana; Palašić, Nikolina. Sveučilište u Rijeci – Filozofski fakultet Odsjek za kroatistiku. Rijeka. 137–156.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2008. Veznička sinonimija i antonimija u hrvatskoj leksikografiji. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 34/1. 167–199.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2008a. Sinonimija i antonimija nepunoznačnih riječi u hrvatskoj leksikografiji. *Zbornik radova s XIV. međunarodnoga slavističkog kongresa: Da go vidime Ohrid*. Ur. Petrović, Bernardina; Samardžija, Marko. Hrvatsko filološko društvo – Hrvatska sveučilišna naklada. Zagreb. 213–222.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica (ur.). 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Školska knjiga. Zagreb.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2019. Podjela i nazivlje zavisnosloženih rečenica u novijim hrvatskim gramatikama. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 45/2. 437–471.

-
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2022. Podjela i nazivlje nezavisnosloženih rečenica u novijim hrvatskim gramatikama. *Jezikoslovlje* 23/2. 401–435.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. *Hrvatska školska gramatika*. gramatika.hr (prisupljeno 15. svibnja 2023.)
- Jernej, Josip. 1998. Leksikografija i sintaksa. *Filologija* 30–31. 221–226.
- Jezični savjetnik*. jezicni-savjetnik.hr (pristupljeno 15. svibnja 2023.).
- Jojić, Ljiljana; Nakić, Anuška; Vajs, Nada; Zečević, Vesna (ur.). 2015. *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*. Školska knjiga. Zagreb.
- Katičić, Radoslav. 1994. Leksikografija i gramatika. *Filologija* 22–23. 281–286.
- Klosa, Anette. 2005. Grammatik. *Grundfagen der elektronischen Lexicographie*. Walter de Gruyter. Berlin – New York. 277–299.
- Kolokacijska baza hrvatskoga jezika. kolokacije.ihjj.hr (pristupljeno 1. lipnja 2023.).
- Matas Ivanković, Ivana. 2018. Prijedlozi kao rječničke natuknice. *Od dvojbe do razdvoje*. Zbornik radova u čast profesorici Branki Tafri. Ur. Košutar, Petra; Kovačić Mislav. Ibis grafika. Zagreb.
- Matijević, Maja. 2019. Riječ, stvar, obitelj... i što još? Zna li korpus što je *i*-sklonidba? *Hrvatski jezik* 6/4. 22–26.
- Stolac, Diana. 2007. Sintaktička sinonimija. *Sintaktičke kategorije*. Zbornik radova sa skupa s međunarodnim sudjelovanjem Hrvatski sintaktički dani. Ur. Kuna, Branko. Osijek. 241–252.
- Vukojević, Luka. 1998. Obrada veznika u općem hrvatskom rječniku. *Filologija* 30–31. 379–394.
- Vukojević, Luka. 2007. Nekoliko sintaktičkih naziva. *Suvremena lingvistika* 64/2. 191–206.
- Vukojević, Luka; Hudeček, Lana. 2007. Podrijetlo, ustrojstvo i normativni status složenih veznika i vezničkih skupina. *Sintaktičke kategorije*. Zbornik radova sa skupa s međunarodnim sudjelovanjem Hrvatski sintaktički dani. Ur. Kuna, Branko. Osijek. 283–335.
- Weiner, Edmund. 2016. Grammatical analyses and grammatical change. *The Oxford Handbook of Lexicography*. Ur. Durkin, P. Oxford University Press. Oxford. 221–236.